

CAROL POPP DE SZATHMÁRY

Mioara Ardielleanu

Știați că...

Carol Popp de Szathmáry (Szathmáry Pap Károly) este primul fotograf de război din lume?

Vă readuc în minte pictorul, fotograful, litograful și mai ales deosebitul acuarelist Carol Popp de Szathmáry, născut pe data de 11 ianuarie 1812, la Cluj, oraș aflat, pe atunci, sub influența Imperiului Austriac.

„Precursor al impresionistilor, reflectând în lucrările sale mișcarea, aerul și spiritul momentului”, avea să se stingă din viață la București, pe data de 3 iulie 1887, în casa lui din Str. Biserica Enei.

După cum vă spuneam, a fost primul fotograf al unui război în desfășurare, Războiul Crimeii, din 1853-1856, dintre Imperiul Rus și Imperiul Otoman, aliat cu puterile occidentale (Anglia și Franța), apoi a plecat pe frontul Războiului de Independență (1877-1878), alături de Nicolae Grigorescu, Sava Henția și G.D. Mirea.

Cristian Frisk avea să spună: „Carol Popp de Szathmáry a realizat un album cu fotografiile din Războiul Crimeii, peste 200 la număr, pentru care a primit premii din partea unor personalități ale vremii, cum ar fi Împăratul austriac Franz Joseph, Regina Victoria, Împăratul Franței, Napoleon al III-lea Bonaparte, Isabela a II-a, Regina Spaniei”.²

Dr. Elena Olariu, director Artă, Restaurare, Conservare la Muzeul Municipiului București, menționează personalitatea lui Carol Popp de Szathmáry, spunând că este: „un artist cunoscut în Europa occidentală, dar și în România, mai ales pentru calitatea sa de fotograf, se remarcă pe la jumătatea secolului XIX. Dar Szathmáry este mult mai mult decât atât: el este primul pictor din spațiul românesc puternic atras de tematica etnografică și de cea orientală, ambele ocupând un loc important în ansamblul operei sale. El a lucrat în multe tehnici

de grafică: desen în creion, acuarelă, litografie, cromolitografie sau pe schalepapier. A realizat un număr impresionant de fotografii în care a surprins portretele unor personalități politice, dar și țărani îmbrăcați în costume tradiționale, orientali sau militari. A folosit aparatul de fotografiat pentru a imortaliza și biserici, locuri pitorești sau sărbători regale”.³

Și-a efectuat primele studii la Colegiul Reformat din Cluj, asemenea altor membri ai familiei sale, dar renunță la Colegiu fiind îndrăgostit de o fată despre care se presupune că ar fi Marițica Văcărescu (ea se va mărita cu spătarul Costache Ghica și mai târziu cu Gheorghe Bibescu), ulterior a studiat dreptul, lucrând o perioadă ca funcționar la Sibiu. Un timp a studiat pictura la Roma, apoi a plecat la Viena, unde a studiat pictura la Academia de Arte, printre alții, cu Peter Fendi și cu Johann Tremel, cu toate că nu există niciun document care să ateste că Carol Popp de Szathmáry ar fi urmat cursurile vreunei școli de arte.

¹ http://biografii.famouswhy.ro/carol_popp_de_szathmari/

² <http://presamil.ro/carol-popp-de-szathmary-martorul-fotograf-al-razboiului/>

³ <https://muzeulbucurestiului.ro/expozitie-tematica-carol-popp-de-szathmari-desenator-si-acuarelist/>

Neobosit călător prin ținuturile românești, a immortalizat peisajele, mănăstirile, portretele țăranilor și portul popular, negustori, în acuarelă, cu simplitate și acuratețe. Pictor al mai multor domnitori români, Alexandru Dimitrie Ghica, George Bibescu, Barbu Știrbei, Szathmari aprofundează arta fotografiei și devine ulterior pictor și fotograf de curte pentru Alexandru Ioan Cuza, dar și pentru Carol I, călătorind alături de ei la Constantinopol.

Iar Cosmin Nasui consemnează: „Conform însemnărilor de pe desenele și acuarelele sale, Szathmari a călătorit adeseori la Istanbul, a vizitat Siria și zone din antica Persie, teritorii incluse atunci în Imperiul Otoman. În 1864 Szathmari îl însoțește în calitate de pictor pe domnitorul Alexandru Ioan Cuza la Constantinopol. Cu această ocazie realizează și o schiță rapidă, în care redă întâlnirea lui Cuza cu sultanul Abdul Aziz, în prezența lui Fuad Pașa”.⁴

Szathmari este numit de Al. I. Cuza „pictor și fotograf al Curții” în 16 octombrie 1863, realizând portretele Principelui domnitor Alexandru Ioan Cuza și al soției sale, Elena, care se înrudea cu neamul Sturdzeștilor, ca pereche princiară a Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești.

Muzeograful Maria Mihăilă ne spune că: „Tema unirii l-a atras pe artistul și documentaristul Szathmari încă din timpul preliminarilor, el realizând o serie de litografii precum: Conferința de pace de la Paris – 1856, Solemnitatea deschiderii Divanului Ad-hoc – 29 septembrie 1857, Solemnitatea deschiderii primei Camere Naționale – 29 februarie 1860”.⁵

Dragos Marinoiu avea să spună că: „La cerearea lui Cuza, a realizat desenele pentru stema și steagul României, proiectul pentru Ordinul Unirii (1864) devenit ulterior, cu ușoare modificări, Ordinul Steaua României, Harta Principatelor Române (1864), proiecte pentru mărci poștale”.⁶

Să ne aducem aminte că la 5 ianuarie 1859 în Moldova și la 24 ianuarie 1859 în Țara Românească, Alexandru Ioan Cuza a fost ales ca domnitor al ambelor principate.

„Unirea Principatelor Române, cunoscută și ca Mica Unire, a avut loc la jumătatea secolului al XIX-lea prin unirea statelor Moldova și Țara Românească sub numele Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești”. [...]

„În 1862, cu ajutorul unioniștilor din cele două țări, Cuza a unificat Parlamentul și Guvernul, realizând unirea politică. După înlăturarea sa de la putere, în 1866, unirea a fost consolidată de succesorul său, principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, iar constituția adoptată în acel an a denumit noul stat România”.⁷

Adrian-Silvan Ionescu în „Szathmari, un mare artist documentarist” avea să zică: „... și-a atestat, cu fermitate, universalitatea și și-a asigurat, încă din timpul vieții, un loc privilegiat în patrimoniul național și universal. Ușor adaptabil în orice mediu, sociabil și comunicativ, el a fost un adevărat cetățean al lumii, receptiv la nou, dornic de cunoaștere și de răspândire a informațiilor în cele mai variate cercuri, prin intermediul mijloacelor ce erau specifice: desenul, pictura, litografia și fotografia”.

⁴ <https://www.modernism.ro/2013/09/20/se-prelungeste-expozitia-carol-popp-de-szathmari-si-revelatia-artistica-a-orientului-muzeul-national-de-arta-al-romaniei/>

⁵ <http://dordeneamt.ro/2021/01/24/unirea-principatelor-ogindita-in-pictura-romaneasca/>

⁶ <http://limbimoderne.blogspot.com/2018/01/singurul-portret-al-domnitorului.html>

⁷ https://ro.wikipedia.org/wiki/Unirea_Principatelor_Rom%C3%A2ne